

BÖLÜM 14

KAYNAK BAĞIMLILIĞI KURAMI

Rifat İRAZ¹
Mehtap ÖZTÜRK²

Giriş

Örgüt ve yönetim çalışma alanlarında temel söylem, 1970’li yılların ortalarında örgüt kuramı alanının ussal dönemden çeşitlenme dönemine doğru evrildiğidir (Sargut, 2012: 3-4). Bu evrilmeye birlikte örgütlerin sosyal çevrelerine yerleşik olan yapılar olarak (Scott, 1981) tanımlanması, örgütlerin açık sistemler çerçevesinde ele alınmasına neden olmuştur (Thompson, 1967). Bu bağlamda, örgütlerin çevreleriyle olan ilişkileri farklı kuramcılar tarafından farklı şekillerde ele alınarak örgüt kuramları; İşlem Maliyeti Kuramı (Williamson, 1975), Vekalet Kuramı (Jensen & Meckling, 1976), Yeni Kurumsal Kuram (Meyer & Rowan, 1977), Popülasyon Ekolojisi (Hannan & Freeman, 1977) ve Kaynak Bağımlılığı Kuramı (Aldrich & Pfeffer, 1976; Pfeffer & Salancik, 1978) çerçevesinde çeşitlenmiştir (Davis & Cobb, 2009: 3). Açık sistemler olan örgütler; negatif entropinin, sistem sınırlarının ve çevreye olan bağımlılığın temel olarak kavramsallaştırılmasını sağlayan yapılardır (Katz & Kahn, 1966). Kaynak bağımlılığı kuramı da kaçınılmaz bir şekilde çevreye bağımlı olan örgütlerin varlıklarını nasıl sürdürdükleri soruna cevap aramaktadır (Pfeffer & Salancik, 2003: 1-2). Bu nedenle, örgütler varlıklarını devam ettirebilmek için çevrelerinde yer alan diğer gruplarla ve örgütlerle değişim ilişkisine girerler. Bu değişim ilişkileri para, fiziksel kaynaklar, bilgi ve sosyal meşruiyet olabilmektedir (Pfeffer & Salancik, 1978). Bu çerçevede kaynak bağımlılığı kuramı, örgütlerin etkin olabildikleri sürece hayatta kalabilecekleri ve örgütlerin etkinliğinin de içinde buldukları çevrenin koşullarına bağlı olduğu düşüncesi temelinde şekillenmektedir (Sayılar, 2013: 50).

Thompson (1967) Koşul Bağımlılık Kuramı’na yaptığı katkılarla birlikte örgütleri sosyolojik açıdan analiz etmesinin bir sonucu olarak, informal örgütlerde de otorite ve gücün var olduğunu ifade etmiştir (Thompson, 1956: 290). Kaynak bağımlılığı kuramının hem örgütlerin içindeki hem de örgütler arasındaki ilişkileri açıklamada kullandığı temel araçlar güç ve bağımlılık ilişkileridir (Sayılar, 2013: 50). Pfeffer & Salancik (1978)’e göre örgütlerdeki güç ve bağımlılık ilişkilerini anlamak için bir diğer ifade ile örgütsel davranışı anlamak için davranışın bağlamını anlamak gerekir. Bu nedenle, örgütlerin davranışlarını açıklamaya çalışırken örgütsel çevrenin örgütleri nasıl etkilediği ve sınırladığı ile örgütlerin çevresel baskılara ne şekilde cevap verdiğinin anlaşılması (Pfeffer & Salancik, 2003: xi) ve bunun yanı sıra, örgütün

¹ Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi, rifat@selcuk.edu.tr

² Arş. Gör. Dr., Selçuk Üniversitesi, mehtapfindik@selcuk.edu.tr

Kaynakça

- Aldrich, H.E. & Pfeffer, J. (1976). Environments of Organizations, *Annual Review of Sociology*, 2, 79-105.
- Blau, P.M. (1964). *Exchange and Power in Social Life*. New York: John Wiley.
- Casciaro, T. & Piskorski, M.J. (2005). Power Imbalance, Mutual Dependence, and Constraint Absorption: A Closer Look at Resource Dependence Theory. *Administrative Science Quarterly*, 50(2), 167-199.
- Davis, G.F. & Cobb, A.J. (2009). Resource Dependence Theory: Past and Future, *Research in The Sociology of Organizations*, 28, 21-42.
- Donaldson, L. (1999). The Normal Science of Structural Contingency Theory. S Stewart R. Clegg & Cynthia Hardy (Ed.), *Studying Organization: Theory and Method* içinde(s. 57-76). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Emerson, R. M. (1962). Power-Dependence Relations. *American Sociological Review*, 27, 31-41.
- Erdoğan, B. (1997). Örgütsel Güç ve Politika. *Yönetim*, 8 (26), 21-31.
- Gresov, C.&Drazin, R. (1997). Equifinality: Functional Equivalence in Organization Design. *The Academy of Management Review*, 22 (2), 403-428.
- Hannan, M.T. & Freeman, J. (1977). The Population Ecology of Organizations, *American Journal of Sociology*, 82 (5), 929-964.
- Hillman, A.J., Withers, M.C. & Collins, B. J. (2009). Resource Dependence Theory: A Review. *Journal of Management*, 35 (6), 1404-1427.
- Jacobs, D. (1974). Dependency and Vulnerability: An Exchange Approach to the Control of Organizations. *Administrative Science Quarterly*, 19 (1), 45-59.
- Jensen, M.C. & Meckling, W.H. (1976). Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Cost, and Ownership Structure. *Journal of Financial Economics*, 3, 305-360.
- Johnson, B.L. (1995). *Resource Dependence Theory: A Political Economy Model of Organizations*. Salt Lake City, USA: University of Utah, Educational Resource.
- Kanter, R.M. (1979). Power Failure in Management Circuits. *Harvard Business Review*, 57(4), 65-75.
- Katz, D. & Kahn, R.L. (1966). *The Social Psychology of Organizations*. New York: Wiley.
- Meydan, C.H. (2012). Kaynak Bağımlılığı Kuramı. H. Cenk Sözen & H. Nejat Basım (Ed.), Örgüt Kuramları içinde (s. 163-183). İstanbul: Beta Basım.
- Meyer, J.W. & Rowan, B. (1977). Institutionalized Organizations: Formal Structure as Myth and Ceremony. *American Journal of Sociology*, 83 (2), 340-363.
- Nienhüser, W. (2008). Resource Dependence Theory-How Well Does It Explain Behavior of Organizations?. *Management Revue*, 19 (1-2), 9-32.
- Pennings, J.M. (1975). The Relevance of the Structural-Contingency Model for Organizational Effectiveness. *Administrative Science Quarterly*, 20 (3), 393-410.
- Pfeffer, J. & Salancik, G.R. (1974). Organizational Decision Making as a Political Process: The Case of a University Budget. *Administrative Science Quarterly*, 19 (2), 135-151.
- Pfeffer, J., Salancik, G.R. & Leblebici, H. (1976). The Effect of Uncertainty on the Use of Social Influence in Organizational Decision Making. *Administrative Science Quarterly*, 21 (2), 227-245.
- Pfeffer, J. & Leong, A. (1977). Resource Allocations in United Funds: Examination of Power and Dependence. *Social Forces*, 55 (3), 775-790.
- Pfeffer, J. & Salancik, G.R. (1978). *The External Control of Organizations: A Resource Dependence Perspective*. New York: Harper and Row.
- Pfeffer, J. (1981). *Power in Organizations*. Massachusetts: Pitman Publishing Inc.
- Pfeffer, J. & Davis-Blake, A. (1987). Understanding Organizational Wage Structures: A Resource Dependence Approach. *The Academy of Management Journal*, 30(3), 437-455.
- Pfeffer, J. & Salancik, G.R. (2003). *Introduction to The Classic Edition, The External Control of Organizations: A Resource Dependence Perspective*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Pfeffer, J. (2005). Developing Resource Dependence Theory: How Theory is Affected by its Environment. Ken G. Smith & Michael A. Hitt (Ed.), *Great Minds in Management: The Process of Theory Development* içinde (s. 436-459). Oxford: Oxford University Press.
- Salancik, G. R. & Pfeffer, J. (1977). Who Gets Power and How They Hold on to It: A Strategic-Contingency Model of Power. *Organizational Dynamics*, 5, 3-21.
- Sargut, S. (2012). Sosyal Bilim Olarak Örgüt ve Yönetim Araştırma Alanları: Bilimsel Meşruiyet Sorunları Nasıl Aşılır?. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (2), 1-16.
- Sayılar, Y. (2013). Kaynak Bağımlılığı Kuramı. Deniz Taşcı & Erkan Erdemir (Ed.), Örgüt Kuramı içinde (48-83). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayın.

İktisadi ve İdari Bilimler Cilt III

- Scott, W. R. (1981). *Organizations: Rational, Natural, and Open Systems*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Skinner, S.J. & Gultinan, J.P. (1986). Extra-Network Linkages, Dependence, and Power. *Social Forces*, 64 (3), 702-713.
- Thompson, J.D. (1956). Authority and Power in "Identical" Organizations. *American Journal of Sociology*, 62 (3), 290-301.
- Thompson, J.D. (1967). *Organizations in Action*. New York: McGraw Hill.
- Ulrich, D. & Barney, J.B. (1984). Perspectives in Organizations: Resource Dependence, Efficiency, and Population. *The Academy of Management Review*, 9 (3), 471-481.
- Üsdiken, B. (2010). Çevresel Baskı ve Talepler Karşısında Örgütler: Kaynak Bağımlılığı Yaklaşımı. A. Selami Sargut & Şükrü Özen (Ed.), *Örgüt Kuramları içinde* (s. 77-132). Ankara: İmge Yayıncılık.
- Weber, M. (1947). *The Theory of Social and Economic Organization*. (M.A. Henderson & Talcott Parsons, Çev. Ed.). Illinois: The Free Press and the Falcon's Bring Press.
- Williamson, O.E. (1975). *Markets and Hierarchies: Analysis and Antitrust Implications*. New York: Free Press.